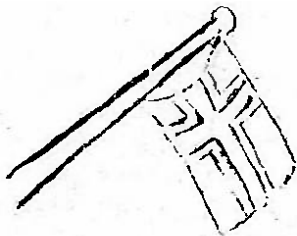

FRITT

LAND

Nr. 93 - 1. årg.

Onsdag, 1. november 1944.

SELVTUKT.

Vi har fått tilsendt følgende artikkel:

I en tid hvor landets velferd står på spill og alle kjenner for landets frihet, må en rent uvillkårlig forandre mentalitet. Meget av det som vi før ikke kunne tenke oss, må vi bøye oss for, meget av det vi som gode nordmenn ikke kunne finne oss i, må vi tale. Det kreves i dag en langt større selvtukt av oss enn noen gang. Hovedsaken: Kampen for landets frihet blir i den grad en virkelig hovedsak at andre hensyn og saker klart og enkelt må vike. Det er selvsagt at partihensyn må vike og at mange prinsipielle uoverensstemmelser utenom hovedsaken må hvile. Men også personlige hensyn, og hensynet til oss selv, må legges vekk, også når det gjelder urett mot andre og urett mot oss selv, noe som er tungt for oss nordmenn.

Også der vi kan bruke det friske ord i dag, må vi legge på oss som plikt å tale i innbyrdes uenighet, tale der vi før var vant til å tale, til å protestere, til å kritisere - til å synge ut. Skriftlig eller muntlig - i dag kan vi ikke alltid følge vår ellers så summe trang til å si fra, til å protestere, til å overbevise. Det kan - det har vist seg - gjøre ubotelig skade. Det er ikke alltid vi vet alt, og det er ikke lett å ane rekkevidden av den skade slikt gjør i dag.

Når landet er fritt igjen, er tiden kommet til oppgjør, til kritikk, til diskusjon og oppklaring. Først da er den kommet, selv om vi brenner etter å gjøre det nå og synes at det ikke kan vente.

Men vi må vente. Vi må vise styrke, frie og selvstendige naturers selvtukt, den som tidens oppgaver krever så ubønnhørlig av oss, at vi må vise den selv om det svir aldri så meget. Vi er villig til å ofre selv livet for landets frihet, men da må vi også være villig til å ofre det som på tross av alt er mindre og som ikke er så uopprettelig som tapet av livet.

Det gjelder oss her hjemme. Det gjelder også dem der ute.

UNGARN

Utviklingen i Ungarn driver raskt mot kaos og anarki. Tyskerne slåss med russere og ungarere slåss mot ungarere. Undertrykte motsetninger, hat og hevn er gått i kok etter å ha gjæret under 25 års maktmissbruk fra regjeringens side, og det vil sannsynligvis flyte meget blod innen det gamle habsburgske føydalsamfund finner fram til en ny og bedre statsform i et land som praktisk tatt er uten en hver demokratisk tradisjon.

Ungarns politiske utvikling har helt vært bestemt av militærkysten og den ungarske storadel. Sosialismen fikk sterkt rotfeste etter første krig. Landet var utarmet etter nederlaget på østfronten, og det hersket alminnelig nød og arbeidsløshet. Misformøydte bønder krevet deling av godsene og selveierjord, og det ble dannet en regjering under Bela Kun. Dette passet selvfølgelig ikke storadelen som tidligere hadde makten, og resultatet ble en opprivende borgerkrig mellom de "hvite" og "røde". Samtidig herjet rumenske invasjonstropper og Centralmaktene foretok grensereguleringer som berøvet Ungarn omtrent 60 % av sitt tidligere område, bl.a. Siebenbürgen. Bela Kuns "røde" regjering fikk imidlertid ingen støtte av de selvende stormakter og følgen ble at de militære og storadelen etter tok roret. Det er her admiral Horthy kommer inn, og utviklingen ble ikke mindre blodig enn før. Meget skulle hevnes og terroren ble satt i gang. Hele den sosialistiske bevegelsen ble knokket og arbeiderbevegelsen forsvant så å si ut av det politiske liv.

Horthy forsøkte først å oppnå lettelser med grenselettelsene, men han opprødde Hite hos stormaktene og revansjetanken blomstret frisk, godt

understøttet av demagogiske midler fra den nye regjeringens side.

Etter at terroren hadde ryddet opp i motstanden, opprettet Horthy en konstitusjonell forsamling, og innførte i navnet alminnelig stemmefrihet, omtrent på samme måte som Hitler senere arrangerte sine "demokratiske valg". På samme måte ble det også innført noen sosiale reformer, som heller ikke fikk noen betydning. Reaksjonen satte seg således godt til rette og i 1920 ble Horthy utnevnt til riksforsstander.

Noen regjeringsskifter viste tydelig hvilken retning politikken fulgte; først i fascistisk og senere i nazistisk retning, samtidig som det fortsatt ble blåst på revansjetankens glø.

Ungarns synder har ikke vært få i denne krigen, det var et av de første land som begynte jødeforfølgelsene, og i 1938 anmeldte det sitt krav på den sydlige delen av det slagte Tsjekkoslovakia. Som takk for sin villighet til å tjene nazismens sak, fikk det i 1940 tildelt mestedelen av Transsylvania på Romanias bekestning, og Ungarn deltok villig under aksomaktene herjinger på Balken, og var behjelpelig med å besette Jugoslavia og mange områder i de andre besefredde landene. Samme år besluttet nasjonalforsamlingen å forlenge Horthys embedstid for resten av hans levetid - som et tegn på "nasjonens takknemlighet og urokkelige tillit." Han var nå på god vei til å realisere sine drømmer og i 1940 var ungarerne snart med i angrepet på Russland og de holdt seg heller ikke beskjedent tilbake når det gjaldt plyndringer. Men russlandsfelttoget viste seg ikke å være noen større forrettning, og medhjelper Horthy fikk snart betenkeligheter. Selv Hitler greide ikke å ta bort hans onde anelser og i 1943 uttalte Horthy at Ungarn ikke lenger ville delta aktivt i kampene, det ville bare forsvare sine grenser. To armegrupper ble trukket tilbake og han nektet, tross Hitlers ønske, å bryte forbindelsen med den kongelige regjering i Italia i sin mere hensynsfulle behandling av jødene viste han også en sviaktende ansvarlighet under "Europas skjebnekamp". Horthy la seg på årene men han var drevet for langt til havs. Landets aktivistiske nazister under pilkorstagnet forberedte sammen med tyske SS å sette en stopper for en slik unntakende politikk, og i mars i år ble det utnevnt en mere nazistisk regjering etter at tyskerne hadde okkupert landet. Horthy hadde gitt lillefingeren og måtte se på at Hitler tok hele hånden.

Nå viser fruktene av Horthys undertrykkingspolitikk av de demokratiske krefter i landet og hans imperialistiske utenrikspolitikk seg.

VÅPENSTILLSTANDSVILKÅRENE OVERFOR TYSKLAND.

Den rådgivende komite i London har arbeidet energisk med å samarbeide de alliertes krav overfor Tyskland. Det er opprødd enighet i enkelte hovedpunkter, og forslagene er nå sendt over til de øvrige allierte regjeringer, som kan komme med innvendinger og supplerende forslag. Den endelige avgjørelse blir sannsynligvis senere truffet på et møte av Stalin, Churchill og Roosevelt og forutsetningen er hele tiden at kapulasjonsvilkårene skal undertegnes av den tyske militærledelsen. -

Det sentrale spørsmål er hvordan de allierte skal gjennomføre sin okkupasjonspolitikk. Man har opprødd enighet om en soneoppdeling mellom de allierte stormaktene: Russerne får den østlige sone fram til Stettin, rett mot Elben og nedover mot Dresden; England får ansvaret for Vest- og Nordvest-Tyskland, og Amerika skal besette Sør-Tyskland. Franskmenne har også ytre ønske om å få delta i besettelsen og antagelig blir det ordnet slik at de blir tildelt områder under de engelske og amerikanske soner. Det har også vært nevnt at de mindre allierte skulle sende okkupasjonsstater til Tyskland, men sannsynligvis må de nøye seg med en symbolsk deltagelse i besettelsen. Det er

dørmot meningen at alle allierte regjeringer skal bli representert i den sentrale okkupasjonskomisjon som den aktive opplyste i Berlin, og man går de ut fra at Berlin blir en interalliert by i den russiske besetningssonen. Kommissjonen vil prøve å få hjelp av tyskerne, men har nå være forberedt på at de allierte kan komme til å måtte administrere hele Tyskland. En forutsetning for dette er at det hersker enighet om hvilke retningslinjer som skal følges. Det er grunn til å tro at amerikanernes og engelskones administrasjonsapparat er koordinert på forhånd, men det er ikke like sikkert at det er oppnådd en slik samordning med russerne. Fra russisk side kommer man sikkert til å benytte seg av den tyske nasjonalkomiteen som er i virksomhet i Moskva, og det er også kjent at flere tusen tyskere i Sovjet-Samveldet er blitt utdannet med sikte på forvaltningsoppgaver, gjeroppbygging av organisasjoner o.s.v. Det tyske officersforbundet i Moskva har nå fått med 30 generaler.

Det er ikke sikkert at bestemte territorielle krav blir tatt med blant kapitulasjonsvilkårene, men en kan konsilere at disse kravene stadig blir skjerpet. De polske kretser som er representert i frigjøringskomiteen i Lublin går f.eks. atskillig lenger enn den polske regjering i London; fra fransk side er det kommet sterkere krav på Rhinland, og fra hollandsk side er det uttalt at man kommer til å forlange tysk territorium som erstatning for de områdene tyskerne har okkupert i Nederland.

En må regne med at den øyeblikkelige situasjon virker i retning av å skjerpe de alliertes erstatningskrav overfor Tyskland, men det er også innflytelsesrike kretser som peker på fare ved slike krav som i neste omgang vil ha lett for å reproducere de motsatninger og den forgiftede atmosfære som munnet ut i denne krigen.

NORGESNYTT

I anledning av meldingen om at norske styrker skal delta i befrielsen av landet sammen med de russiske styrker i Nord-Norge, opplyses det fra offisielt hold i London at den nye norske armeen, som stadig tilltar i styrke, for det meste består av infanteri. Det finnes imidlertid også avdelinger av fallskjermjegere, kommandotropper og artilleri. Det er også utdannet så mange offiserer som mulig for å lette mobiliseringen av nordmenn her hjemme. Mange norske offiserer har siden invasjonen gjort tjeneste hos Montgomery for å høste erfaringer. Det er også utdannet en del norske forbindelsesoffiserer. -

Svenske Norgeshjelpen forbereder nå forsendelse av 140.000 julepakker til Norge, inneholdende mat og fornødenhetsartikler.

Kampen mot angivere har blitt betydelig skjerpet i den senere tiden. Både i den senere tiden er over 20 av disse avskyelige elementer blitt henrettet. Walter Pedersen, en kjent angiver i Bergen og medlem av Waffen SS, og Karl Stiansen, en advokat ved arbeidstjenesten hvis operasjonsområde var Telemark, er blant de siste offeret. -

ORDRE FRA DEN NORSKE FDRS VARESEJER

Situasjonen er særlig alvorlig på grunn av fiendens aksjoner mot motstandsbevegelsen. Det som skjer nordpå gjør ikke noen forandring i det allmennelige direktiv som er: Unngå åpen kamp, Bevar organisasjonene. Dere vil få ordre gjennom kjente kanaler og i luftpostingen når tiden er inne til aksjon i samsvar med de militære situasjon. Vær på vakt mot falske ordre. Følg de ordre om forsiklighet som gis fra Hjemmefrontens Ledelse.

NYHETENE TIRSDAG

Norge. Britiske fly fra hangarskip har sammen med enheter fra Homefleet foretatt omfattende raid i norske farvann og tilslutt den tyske kysttrafikken store tap. Krigsviktige mål langs kysten er også blitt uskadeliggjort. Ifølge meldinger fra admiralitetet har operasjonene hovedsakelig funnet sted i områdene ved Bodø. 6 tyske fartøyer, hvoriblant et par større transportskip og noen hjelpefartøyer, er blitt senket. En stor tysk ubåt er drevet i land etter skade fra angrepet. 19 andre fartøyer er blitt mer eller mindre skadet. Kystbatterier og en ubåtbasis utgjorde angrepsmålene til lands. B.B.C.'s sjønilitære medarbeider skriver at den britiske flåte og flyvåpen holder en stadig strengere oppsikt i norske farvann for å forhindre utskipping av tropper til Tyskland og for å forsvare forsvarene til styrkene i N. - B.B.C.'s Moskva-korrespondent fotografere at russerne planlegger et omfattende vinterfelttog i Norge for å forsvare hele Nord-Norge for tyskerne. Sovjet-tropperne presser tyskerne vestover fra Kirkenes, og lenger utover erobret hele veien mellom Kirkenes og Rovaniemi. Russiske styrker har fått kontakt med finske styrker, som rykker nordover mot Ivalo, ved Enare-sjøen. De russiske styrker i N cottar store mengder vinterutstyr for det kommende felttog. Også den russiske Ishavs-flåten er forsterket med flere nybygninger og opererer utenfor den norske nordkyst. Finland. I Nord-Finland har finnene inntatt veiknutepunktet Muonio og har derved avskåret tyskernes siste retrættvei til Norge. Den allmennelige oppfatning blant de tyskere, som har reddet seg over til Sverige er at et nytt Stalingrad venter tyskerne i Nord-Norge. Kjøvsitaten spres seg nær og nær blant de tyske tropper.

Sverige. Statsrådene Trygve Lie og Terje Vold var til stede ved regjeringens deklarasjon i Riksdagen mandag. De ble hilst velkommen av utenriksminister Günther, som uttalte regjeringens tilfredshet over å få anledning til å konferere om de tiltak som skal gjøres for å hjelpe gjeroppbyggingen i Norge etter krigen. Günthers uttalelse ble hilst med bravurrop.

Vestfronten. I Nederland bryter tyskernes front S for Maas sammen, og tyskerne trenges stadig tilbake. De allierte rykker sammen om byen ved Gertruidenberg mens tyskerne påskynder evakueringen av rustene av 34. arme over Maas. Tyskerne som forsøker å ankomme over elva utsettes for voldsomme angrep fra lufta og flere hundre tyskere har omkommet i bølgen. Etter fangenskapen av Breda har de allierte støtt videre mot N og den strategisk viktige vei mellom Breuz og Rosendal er avskåret. Rosendal er befestet av de allierte. Ved Schelde-munningen har allierte styrker tatt hele Syd-Bowland, som behersker randsiden av Innsellingen til Antwerpen, og rykker fram over diket på veien til Weicheren. Tyske styrker på sydsiden av Scheldemunningen er trengt sammen i en liten lomme. På østsiden av kijon gjennom Nederland er tyske motangrep ved Venlo slått tilbake. Ifølge de siste meldinger har allierte styrker nådd frem til Maas. Det meldes at de allierte på vestfronten har tatt 637.500 fanger siden invasjonen. - I Aachen er det innsatt en tysk pådmann som er kjent for sin antinazistiske innstilling. Det var blitt påstått at de allierte ikke ville finne noen tysker som var villig til å overta denne stilling.

Flyangrep. Over 1.000 britiske fly var over Tyskland natt til tirsdag. Köln ble angrepet av store styrker som kastet 4.000 tonn bomber over byen. Dette er det kraftigste angrep mot byen hittil og det annet store angrep på 36 timer. Mellom disse angrep har det vært rettet to dobbelte motangrep mot Köln. Mosquito var over Berlin to ganger i natt. Av de over 1.000 fly som angrep Tyskland natt til tirsdag savnes bare to fly.

Østfronten. I Øst-Preussen er tyske motangrep S for Goldap slått tilbake. Avdelinger av Volksturm har hatt kolossale tap. I Øst-Ungarn har russerne inntatt Vácshely og drevet tyskerne tilbake til Tihassa. Jugoslaviske styrker er nådd nesten frem til jernbanen fra Hellas gjennom Vardar-dalen og har inntatt Amfissa.

Italia. I Italia har styrker fra 8. arme opprettet et leirhode på nordsiden av Ronco. Allierte krigsskip har angrepet stillinger ved den fransk-italienske grense.

Churchill talte tirsdag i Underhuset i anledning av foreleggelsen av parlamentet med ett år. Han uttalte at han slett ikke var sikker på at det ville være så lenge før det kan bli holdt allmennelig valg. Han talte om ønskeligheten av å bevare koalisjonsregjeringen inntil krigen med Tyskland var slutt. De politiske krefter i Tyskland kan bringe krigen til en hurtig avslutning, men man må huske på den jernhårde kontroll i landet. Militært sett er det ingen grunn til å tro at krigen vil være slutt før til våren eller forsommeren, og nye valg vil ikke kunne finne sted før om 7 - 8 måneder. Det er lite rimelig at krigen mot Japan vil være over før 18. april etter at krigen mot Tyskland er avsluttet.

Frankrike. Den franske motstandsbevegelse vedtok mandag en resolusjon om å samarbeide med de Gaulle.